

PRILOG ISTRAŽIVANJU ARCHITEKTONSKOG OPUSA MIRE SAFNERA (1928. - 2007.)

U radu se temeljem dostupnih podataka prvi puta iznosi arhitektonsko stvaralaštvo arhitekta Mire Safnera, rođenog Osječanina.. Istraživanje je na mnogim mjestima manjkavo, jer je brojna projektna dokumentacija u postupcima privatizacije arhitektonskih biroa, građevinskih i industrijskih poduzeća nakon 1991. zagubljena ili uništena. Njegovi projekti industrijsko-prehrambene arhitekture odražavaju znanja o proizvodno-tehnološkim procesima, konstrukcijama većih raspona te funkcijama.

Doc. dr. sc. Jasenka
Kranjčević

Institut za turizam
Vrhovec 5
HR-10000 Zagreb
jasenka.kranjcevic@iztg.hr

Prethodno priopćenje
UDK: 72.071 Safner, M.
725(497.5)

Ključne riječi: Miro Safner, industrijsko-prehrambena arhitektura, Osijek, Gospić, TEB, Prehrambeno-tehnološki institut.

UVOD

To što je Osijek u Hrvatskoj jedan od najvećih i najbrojniji gradova (četvrti po broju stanovnika) proizlazi iz činjenice da je imao i još uvijek ima razvijenu industriju. Navedeno podrazumijeva da je Osijek bogat industrijskom baštinom iz različitih vremenskih razdoblja (Lončar Vicković i Stober, 2015). O njegovoj industrijskoj arhitektonskoj baštini nastaloj nakon Drugoga svjetskog rata rađeno je relativno malo istraživanja, kao i o arhitektima koji su rođeni u Osijeku, a koji su pridonijeli razvoju industrijske arhitekture tog razdoblja.

Stoga se u ovom radu prvi puta iznosi biografija i arhitektonsko stvaralaštvo Mire Safnera, rođenog Osječanina koji se u svom radnom vijeku najviše bavio projektiranjem industrijskih zgrada (prehrambena industrija) u Hrvatskoj i na prostoru bivše Jugoslavije. Iako industrijske zgrade nisu atraktivne oblikovanjem (vanjskim izgledom), one u postupku projektiranja zahtijevaju specifična i specijalizirana znanja, jer traže usklađenje znanja o konstrukcijama i specifičnom tehnološkom procesu proizvodnje kroz uključivanje stručnjaka različitih struka (npr. prehrambenih tehnologa, agronoma i drugih stručnjaka).

Iako je nakon Drugoga svjetskog rata industrijalizacija bila prioritet društveno-gospodarskog razvoja, u Hrvatskoj nema sustavnih istraživanja o industrijskim zgradama tog razdoblja. Poznata su pojedinačna i parcijalna istraživanja o industrijskim zgradama, a odnose se na pojedinačne gradove (npr. Rijeka, Zagreb, Slavonski Brod)¹ ili kroz prikaz stvaralaštva pojedinih arhitekata ili inženjera. Pri tome često iz istraživanja izostaju brojni projekti industrijskih zgrada ili arhitekti koji su projektirali uglavnom industrijske zgrade.

Za potrebe izgradnje specijaliziranih industrijskih zgrada na prostoru SR Hrvatske nakon Drugoga svjetskog rata osnivaju se specijalizirani projektni biroi. Tako se za potrebe izgradnje zgrada namijenjenih za prehrambenu proizvodnju osnivaju TEB Tehnološko-ekonomski biro² u Zagrebu i Prehrambeno-tehnološki institut³ u Zagrebu. Također su osnovani APZ – Arhitektonski projektni zavod (1947.)⁴ koji je u svom sastavu imao Agro inženjering, zatim IPZ – Inženjersko projektni zavod (1953.) i dr.

Nažalost, u postupku privatizacije arhitektonskih biroa, građevinskih i industrijskih poduzeća 90-ih godina 20. stoljeća, brojna je projektna dokumentacija zagubljena (kao

1 Npr. Goran Arčabić autor je izložbe o industrijskoj baštini Zagreba nakon Drugoga svjetskog rata. Nadalje, iz biografije arhitekta Ive Vitića vidljivo je da je on projektant tvornice Jugokeramika (kasnije Inker) u Zaprešiću. Zatim, arhitekt Lavoslav Horvat projektirao je tvornicu prediva i konca Dalmatinka u Sinju, tvornicu TEŽ u Zagrebu itd.

2 Odlukom Vlade NR Hrvatske 1950. utemeljen je Institut za kemijsku industriju, a u sklopu njega Tehnološko-ekonomski biro, tj. TEB. Taj projektni biro imao je više od 150 zaposlenih stručnjaka (arhitekata, građevinara, agronoma, kemičara itd.). TEB se jedno vrijeme nalazio u Malinovoju 8.

3 Prehrambeno-tehnološki institut tijesno je bio povezan s Prehrambeno biotehnološkim fakultetom. Sjedište je jedno vrijeme bilo u Maksimirskoj 2 (na lokaciji današnje NAME na Kvaternikovom trgu).

4 Povijest APZ-a odredili su arhitekti i inženjeri kao: Tučkorić, Tušek, Plehati, Kauzlaric, Ostrogović, Delenardo, Novak, Haberle, Bartolić, Horvat, i mnogi drugi.

dokument vremena) te je ovo istraživanje bilo vrlo otežano i na mnogim mjestima manjkavo.

Među brojnim arhitektima koji su projektirali industrijske zgrade bio je arhitekt Miro Safner te je osim njegova stvaralaštva potrebno sagledati i prilike u kojima je rastao.

OBITELJ, DJETINJSTVO I MLADOST

Miro Safner rođen je 24. kolovoza 1928. u Osijeku kao stariji sin Ante i Josefine Ane Safner (Szaffner), rođ. Jellinek.

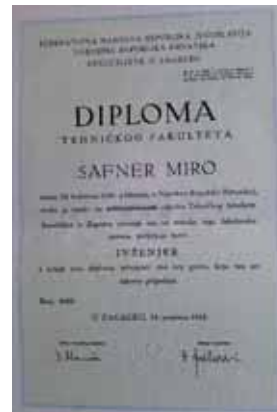

Sl. 1. Ante i Josefina Ane Safner s djecom Mirom i Vlatkom (Izvor: Obitelj Safner)

Otac, Ante Safner (19.08.1898., Mostar – 22.09.1972., Zagreb) pohađao je trgovačku školu u Sarajevu, a diplomirao u Pragu, na Češkoj visokoj tehničkoj školi, Čehoslovačkoj državnoj visokoj trgovačkoj školi 27. 4. 1923. te stekao diplomu komercijalnog inženjera. Za vrijeme studija u Češkoj upoznao je svoju suprugu Josefínu Anu. Kao mladi ekonomist najprije se zaposlio u tvornici Schicht u Pragu koja ga je kasnije 1927. službeno premjestila u Osijek gdje je radio do 1940-ih godina. Ante Safner bio je direktor tvornice Schicht – Levera u Osijeku (danas Saponija) (Obitelj Safner, 1940).

Sl. 2. Schichtova vila; Osijek (Izvor: Obitelj Safner)

Sl. 3. Diploma Miro Safner (Izvor: Obitelj Safner)

Navedene činjenice ukazuju da je Miro Safner svoje prve bezbrižne godine života proveo u Osijeku u jednoj od Schichtovih vila (Bösendorfer, 1942. (Slika 1). Uz stabilne obiteljske prilike te kvalitetno obrazovanje kod Mire Safnera razvila se sklonost crtanju, sportu, poeziji te mu je kao 14-godišnjem dječaku objavljena pjesma *Snijeg se topi* (Safner, 1942). Tijekom Drugoga svjetskog rata obitelj se preselila u Zagrebu pa je Miro Safner maturirao na IV. muškoj gimnaziji. Zbog maminog porijekla i očevog školovanja u Pragu Miro je osim hrvatskog govorio češki, dok je obrazovanjem naučio njemački i engleski jezik.

Sretno i bezbrižno djetinjstvo zamijenila su turbulentna vremena, odnosno završetak Drugoga svjetskog rata i stvaranje nove države s novim društveno-ekonomskim poretkom. Miro Safner stasao je za studiranje u vrijeme stvaranja nove države. Još za vrijeme studija (1954.) sudjelovao je na natječaju za Urbanističko rješenje centra Pazina na kojem je sudjelovala i Nada Vitić (supruga arh. Ive Vitića) te je kao suradnik sudjelovao u podjeli nagrade (obitelj Safner).

Diplomirao je arhitekturu 1955. na Tehničkom fakultetu u Zagrebu. Inženjerski ispit položio je 1958. (Slika 3. i 4.). U komisiji za polaganje ispita bili su: Ervin Henigsfeld, Karlo Polz i Stjepan Planić. S obzirom da je bio oženjen i imao djecu, nije trebao služiti vojni rok ipak se odazvao služenju zbog visokog obrazovanja (inžinjerija).⁵

Sl. 4. Miro Safner (lijevo), promocija (Izvor: Obitelj Safner)

Sl. 5. Miro Safner, mladi inženjer (Izvor: Obitelj Safner)

Inženjer Miro Safner nakon studija nije dobio posao u Zagrebu, već se zaposlio 1958. u novoosnovanom Projektbireu u Gospiću. U početku Projektbireo bio je samo ekonomski biro (prvi direktor Milan Ljuština). Nakon dolaska inženjera djelokrug rada se proširio između ostalog i na projektiranje. Stoga se arhitekt Safner s obitelji (supruga Višnja, sinovi Mario i Roman te kćerka Renata - svi rođeni u Zagrebu) nastanio u Gospiću u tadašnjoj ulici JNA 20 (danas Kaniška ulica).⁶ (Slika 5. i 6.) U Projektbireu Gospić⁷ arhitekt Safner radio je od 1. 10. 1958.-1960. nakon čega odlazi u Jugokeramiku u Zagreb.⁸ Prema podacima Državnog Arhiva iz Gospića vidljivo je da zaveden pod rednim brojem 20 knjige radnika *Projektbireo*. Nakon Gospića, Safner je vrlo kratko 1960. radio u Zagrebu u Jugokeramici, jer se ubrzo zaposlio u Tehnološko-ekonomskom birou (TEB-u), kasnije Prehrambeno-tehnološkom institutu gdje je rado do mirovine.

⁶ Sva djeca pohađala su osnovnu školu u Gospiću (tadašnju Vlado Knežević). Sinu Romanu razrednica je bila Lazić Marija. Svjedodžba Romana Safnera - br. matične knjige 563, br. djelovodnika 217/61.

⁷ Pojašnjenje za sliku br. 6. dala je Kate Kovačević-Hećimović 2. 12. 2020., nekadašnja službenica Projektbireo Gospić a danas živi u Zagrebu. Fotografija je nastala je 10.02.1958. Prvi red: Mišo Androić, građ. teh., Sofija Stanić, dipl. oec., Mileva Zaklan, kopirant nacrti, Miro Safner, dipl. ing. arh. i Nikoal Sučević, građ. teh. Drugi red: Višnja Orešković, službenica, Zvonko Rizmaul, dipl. ing. arh., Kata Kovačević-Hećimović, službenica i Dragan Prstačić, ekonomist. Treći red: Hela ?, teh. crtač, Ljubica Pavelić, daktilograf, Vilko Hećimović, građ. teh. Četvrti red: Marijan Fučkar, dipl. oec. i Đoko Plavšić, građ. teh. Na slici nedostaju dipl. ing. građ. i staričar, Leo Šenštajn, ing. agronomije Ivica Rančić i prvi direktor Milan Ljuština.

⁸ Supruga s djecom ostala je živjeti u Gospiću zbog neriješenog stambenog pitanja u Zagrebu sve do sredine 1962. i da bi djeca završila školsku godinu.

⁵ Tijekom vojne službe suprugi je isplaćivana mjesečna naknada/plaća.

Sl. 6. Miro Safner, prvi red sa šeširo, Projektbiro Gospić, Gospić (Izvor: Obitelj Safner)

Sl. 8. Miro Safner kao nogometaš, u sredini (Izvor: Obitelj Safner)

Sl. 7. Miro Safner, drugi red, prvi desno u gornjem redu, Projektbiro Gospić, Gospić (Izvor: Obitelj Safner)

Sl. 9. Miro Safner kao ribolovac (Izvor: Obitelj Safner)

Ljubav prema sportskim aktivnostima Miro Safner stekao je od svoga oca. Otac Ante Safner bio je član osnivačke skupštine veslačkog kluba „Gusar“ u Osijeku još 1932.⁹ Kao srednjoškolac 1945. i 1946. Miro Safner sudjelovao je na natjecanjima u hokeju, stolnom tenisu i tenisu o kojima obitelj čuva novinske izvratke. Kao mladić igrao je i nogomet. Miro Safner imao je poseban odnos prema sportu na vodama¹⁰ (vjerojatno započet u Osijeku na Dravi) koji se odražavao kroz veslanje, izradu vlastitog broda (pasara), sportskim ribolovom te izgradnjom vikendice uz Kupu u Pokupskom (sredinom 70-ih).

Sl. 10. Obitelj Safner, Zagreb, Zvonimirova ul. – Miro Safner, supruga Višnja, sinovi Mario i Roman, kćer Renata (Izvor: Obitelj Safner)

⁹ Ante Safner jedan je od osnivača veslačkog kluba „Gusar“ u Osijeku 1932. Izvor: obitelj Safner i <https://www.vk-iktus.hr/vk-iktus/povijest-kluba>

¹⁰ Miro Safner bavio se sportskim ribolovom na kopnenim vodama i u moru. Bio je jedan od pionira podvodnog ribolova na Jadranu za koji je s najbližim prijateljima (MA MI KO – Mario Antonioni, Miro Safner i Koko Moskalijuk) - izrađivao peraje, maske, dihalice i podvodne puške na oprugu (federacije) s pratećim priborom. Isti sastav je projektirao je i izrađivao izrazito lagane kajake (jednosjed i dvosjed).

Sl. 11. *Pasara na autu* (Izvor: *Obitelj Safner*)

Miro Safner umro je u Zagrebu 10. lipnja 2007. a pokopan je na groblju Mirogoj.

ARHITEKTONSKO DJELOVANJE

Usprkos bogatom arhitektonskom stvaralaštvu na području projektiranja industrijsko-prehrambenih zgrada, istraživanje je polučilo vrlo skromnim rezultatima, jer su u procesu privatizacije projektnih biroa i industrijskih poduzeća projekti zagubljeni i/ili uništeni te je nemoguće izraditi cjeloviti arhitektonski opus. Kao podloga za izradu arhitektonskog opusa služila je sačuvana dokumentacija, usmeni podaci obitelji Safner te posmrtni govor koji je održao Dragutin Repanić, dipl. ing. arh. (obitelj Safner).

ZGRADE INDUSTRIJSKO-PREHRAMBENE NAMJENE

Teško je u cijelosti rekonstruirati arhitektonski opus Safnera jer su poduzeća u kojima je radio privatizirana te rasformirana nakon 1991. a projektna dokumentacija je zagubljena ili uništena. Miro Safner, kao sin direktora Saponije u Osijeku, nesumnjivo je mladosti razvio osjećaj za razumijevanje industrijsko tehnoloških procesa, što se kasnije pokazalo vrlo korisno u projektiranju zgrada industrijsko-prehrambene namjene.

Poznato je da je kao arhitekt *Projektbiroa* iz Gospića radio na više projekata poljoprivrednih zadruga u Lici te mljekare u Metku (Medak kod Gospića). S njim je radio arhitekt Zvonko Rizmaul (1927.-2007.), kolega s fakulteta.¹¹ U Projektbiro u Gospiću zapažen je njihov prijedlog projekta standardizacije i tipizacije za dva tipa tzv. ličke stambene kuće o čemu su pisale *Ličke novine* (Mažar, 1958).

U TEB-u (Tehnološko-ekonomskom birou kasnije Prehrambeno-tehnološkom institutu) arhitekt Miro Safner radio je na projektiranju zgrada velikih industrijskih kompleksa / sklopova, jer su Hrvatska i bivša Jugoslavija

¹¹ Zvonko Rizmaul i Miro Safner diplomirali su 1955. godine. Arhitekt Zvonko Rizmaul na slici br. 7., drugi s lijeva bez šešira.

bile u procesu snažne industrijalizacije. Zgrade industrijsko-prehrambene traže poznavanje tehnoloških procesa, ugradnju suvremenih tehnoloških postrojenja ali i konstrukcija. Safner je najviše radio na projektiranju arhitektonskih projekata za izgradnju ili rekonstrukciju (proširenje) pivovara. Tako se ističu projekti za pivovare: u Splitu (Jadranska je pivovara, 1970.)¹², Buzetu (1977.)¹³, Daruvaru,¹⁴ Karlovcu¹⁵ i Koprivnici. Projektirao je i pivovare u Nikšiću (Crna Gora), Sarajevu (Bosna i Hercegovina), Zaječaru, Valjevu, Pančevu i Beogradu (Srbija).

Osim na projektima pivovara, radio je i na projektiranju pekara kao što je tvornica kruha u Zadru i tvornice za preradu ribe u Salima na Dugom otoku.¹⁶

Safner je radio je također na projektiranju zgrada u Austriji, Njemačkoj i Čehoslovačkoj te Kubi jer je bio poslovno povezan s europskim partnerima na zajedničkim projektima.

Radio je i na projektiranju poljoprivrednih zadruga te zgrada za industrijsko poljoprivredne namjene (tovilišta, silose, miješalice za stočnu hranu, skladišta za voće i povrće, klaonice, hladnjače i dr.).

Za razumijevanje Safnerovog arhitektonskog opusa potrebno je uzeti u obzir da je on djelovao u vrijeme snažne industrijalizacije Hrvatske i bivše Jugoslavije. Zgrade vezane uz poljoprivredu i prehrambenu industriju razmatrane su u okviru agro-industrijskog sistema (Novak, 1978) koji je povezivao obrazovanje, poljoprivredu i poljoprivrednu proizvodnju a u projektiranju tražio znanja o tehničko-tehnološkom procesu i arhitektonskom projektiranju.¹⁷

ZGRADE ZA STANOVANJE I ODMOR (VIKENDICE)

Osim što je svoj radni vijek posvetio projektiranju industrijskih zgrada specifičnih tehnologija, arhitekt Miro Safner projektirao je zgrade za stanovanje i odmor, najčešće u slobodno vrijeme.

Poznato je da je projektirao kuću za odmor u Blatu na Korčuli 1966. te vlastitu kuću za odmor u Pokupskom (sredina sedamdesetih). Radio je i kuće za odmor na Sljemenu. Projektirao je i obiteljsku kuću Kranjčević 1968./1969. u Križevcima.

¹² <http://www.pivarium.com/hr/2016/05/06/povijest-pivarstva-u-dalmaciji/>

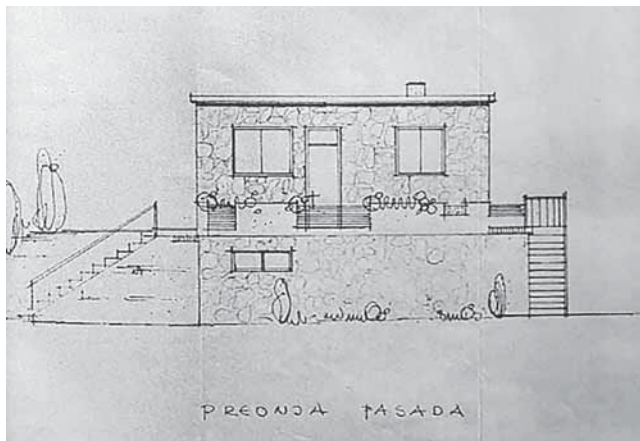
¹³ Pivovara Buzet <http://istarska-pivovara.hr/o-pivovari/>

¹⁴ Pivovara Daruvar osnovana je 1840. i stalno je radila na proširenju proizvodnih kapaciteta.

¹⁵ Proizvodnja piva u Karlovačkoj pivovari datira od 1854. Osvremenjivanje proizvodnje u Karlovačkoj pivovari započelo je 1960. godine te 1971. kada je godišnja proizvodnja iznosila povećana na više od 500.000 hektolitara piva, a do 1985. narasla je na čak 850.000 hektolitara.

¹⁶ Svoj procvat tvornica riba „Mardešić“, iako osnovana 1905., doživjela je nakon Drugoga svjetskog rata te postaje sinonim za kvalitetu ribljih konzervi u bivšoj Jugoslaviji i najznačajniji gospodarski faktor na otocima zadrarskog arhipelaga. Tvornica je doživjela svoj vrhunac 70-ih i 80-ih godina kada se proizvodnja odvijala u tri smjene te je cijeli otok involviran u održavanje tvrtke Mardešić kao jedne od glavnih uzdanica proizvodnje u tadašnjoj državi. <http://www.mardesic.hr/ona#povijest>

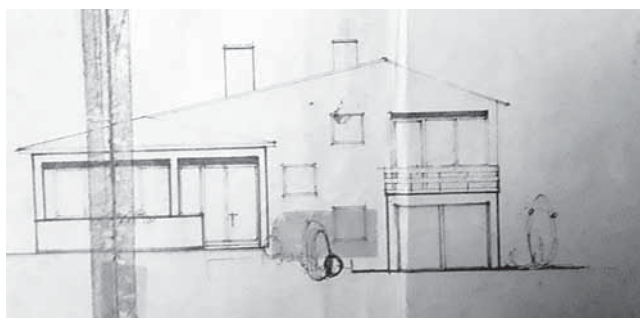
¹⁷ U Hrvatskoj 1978. bilo je registrirano 11 poduzeća specijaliziranih za projektiranje zgrada poljoprivredno-prehrambene namjene. Vidi: Novak 1978.

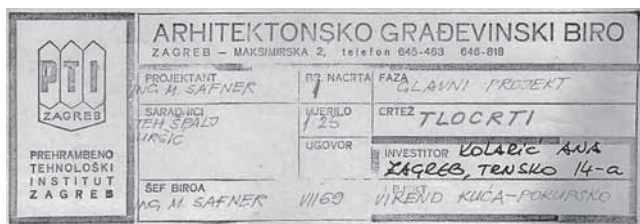
Sl. 12. Kuća za odmor, Blato na Korčuli, 1966., pročelje, projektant Miro Safner (Izvor: Obitelj Galijašević)

Sl. 13. Fotografija vlastite kuće za odmor, Pokupsko, sredina 70-ih, projektant Miro Safner (Izvor: Obitelj Safner)

Sl. 14. Pročelje obiteljske kuće Križevci (Izvor: obitelj Kranjčević)

Sl. 15. Sastavnica projekta Prehrambeno tehnološkog instituta Zagreb (Izvor: Obitelj Safner)

ZAKLJUČAK

U Hrvatskoj postoji velik broj arhitekata čije je stvaralaštvo zanemareno, iako su doprinijeli razvoju određenih vrsta i namjeni građevina. Među njima svakako je arhitekt Miro Safner koji je doprinio razvoju projektiranja industrijskih zgrada – uglavnom zgrada za prehrambenu industriju s naglaskom na pivovare na području Hrvatske, kao i prostoru bivše Jugoslavije.

Osim pivovara projektirao je mljekare, poljoprivredne zadruge, tvornicu riba, pekare, zgrade za industrijsku poljoprivredu (tovilišta, silose, miješalice za stočnu hranu, skladišta za voće i povrće, klaonice, hladnjače i dr.). Projektiranje, svake od ovih industrijskih zgrada tražilo je specifična odnosno specijalizirana znanja koja se mogu iskazati kroz znanja o specifičnim proizvodnim tehnološkim procesima.

Strast za projektiranjem kuća za stanovanje i odmor kod arhitekta Mire Safnera prisutna je od studentskih dana, a očitovala se još i kroz standardizaciju i tipizaciju ličke kuće. S obzirom na ovlaštenje koje je zadržao bio je aktivan i u mirovini te je projektirao obiteljske kuće i vikendice.

Zanemarena je i njegova aktivnost u međunarodnim projektima gdje se posebno istaknuo a u ovom stupnju istraživanju dokumentacija je još nepoznata.

Po naravi skroman i nenametljiv, širokog znanja i područja interesa, arhitekt Safner nije tražio javna priznanja, ali bez sumnje značajno je doprinio industrijalizaciji zemlje kroz projektiranje industrijskih zgrada (prehrambena industrija – pivovare, tvornice riba, pekara i dr.).

Istraživanje industrijske baštine nije cjelovito ukoliko se ne promatra u kontekstu vremena i arhitekata koji su je stvarali. Istraživanje biografije arhitekta Mire Safnera ukazuje kako su istraživanja i revitalizacija industrijske baštine, koja je nastala na prostoru Hrvatske nakon Drugoga svjetskog rata, zanemarena i nedovoljno istražena tema. Zgrade industrijske namjene u Hrvatskoj još nisu dobile potrebnu arhitektonsku analizu i valorizaciju. U europskim razmjerima revitalizacija industrijske baštine je aktualna tema i predmet brojnih međunarodnih projekata, posebno s aspekta kulture.

Ukratko, u arhitektonskom opusu arhitekta Mire Safnera prevladavaju projekti za zgrade industrijsko-prehrambene namjene koje karakteriziraju poznavanje proizvodno tehničko-tehnoloških procesa, konstrukcija velikih raspona te funkcija. Projekte zgrada za stanovanje karakteriziraju funkcionalizam i jednostavno oblikovanje.

Zahvala:

Pisanje ovog rada ne bi bilo moguće bez pomoći sina arhitekta Mire Safnera, prof. dr. sc. Romana Safnera, koji mi je ustupio fotografije i podatke. Također su s podacima pomogli umirovljeni novinar Marko Čuljat iz Gospića i dr. sc. Ivica Mataija, ravnatelj Državnog arhiva u Gospiću.

Rad je izrađen u sklopu Internog znanstvenog projekta Kulturna baština u turizmu – modeli održivog razvoja, Instituta za turizam, Zagreb, CULHER-TOUR.

LITERATURA

Arčabić, Goran. Zagrebačka industrijska baština u Registru kulturnih dobara Republike Hrvatske: pregled, stanje, potencijali. // *Informatica museologica*, 3 (2007), 1-2, str. 22-29. URL: <https://hrcak.srce.hr/134654> (2020-10-18)

Bösendorfer, Josip ur. Osječki zbornik 1(1942). Osijek: Hrvatski državni muzej u Osijeku, 1942.

Čuljat, Marko. Likapedija. Gospić, 2020. Rukopis.

Lončar Vicković, Sanja. Osječka industrijska arhitektura između 1918. i 1945. // *Osječka arhitektura 1918.-1945.* Osijek: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zavod za znanstveni i umjetnički rad u Osijeku, 2006. Str. 143-161.

Lončar Vicković, Sanja; Stober, Dina. Industrial Architectural Heritage of the Osijek Foundry // *Artos*, (2015), 2, str. 1-6.

Mažar, S. „Projektburo“ projektira „Kuća za naš džep“ // *Ličke novine*, 1958., 9.

Novak, Ivan. Poljoprivredna služba SR Hrvatske kao dio

agroindustrijskog sistema // *Agronomski glasnik*, 40(1978), 1, str. 103-128. URL: <https://hrcak.srce.hr/165581>

P.M. Naše Mljekare – Dovršena izgradnja zadružne mljekare u Gospiću, // *Agronomski glasnik*, 1956.

Paladino, Zrinka. Zaštita zagrebačke industrijske baštine izradbom konzervatorskih elaborata Gradskoga zavoda za zaštitu spomenika kulture i prirode u Zagrebu // *Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske*, 33/34(2009), str. 147-172. URL: <https://hrcak.srce.hr/93497> (2020-11-3)

Safner, Miro. Snijeg se topi // *Nova Hrvatska* Nova hrvatska za djecu, br. 58(1942), 9 od 8. ožujka, str. 3.

MREŽNE STRANICE

- Veslački klub Viktus, <https://www.vk-iktus.hr/vk-iktus/povijest-kluba> (2020-10-18)
- Jadranska pivovara, Split [http://www.pivarium.com/hr/2016/05/06/povijest-pivarstva-u-dalmaciji/\(2020-10-18\)](http://www.pivarium.com/hr/2016/05/06/povijest-pivarstva-u-dalmaciji/(2020-10-18))
- Pivovara Buzet <http://istarska-pivovara.hr/o-pivovari/> (2020-10-18)
- Tvornica riba Mardešić, Sali, Dugi otok, <http://www.mardesic.hr/o-nama#povijest>

IZVORI DOKUMENTACIJE I FOTOGRAFIJA

Ostavština, obitelj Safner

Ostavština, obitelj Kranjčević

Ostavština, obitelj Galijašević

A CONTRIBUTION TO THE RESEARCH OF ARCHITECTURAL OPUS MIRO SAFNER (1928-2007)

SUMMARY

Based on the available data, the paper presents for the first time the architectural work of architect Miro Safner, born in Osijek. Since Miro Safner graduated in 1955, his architectural work refers to the period after the Second World War in Croatia, then the former Yugoslavia and the Czech Republic, Austria, Germany and Cuba. The research is lacking in many places because in the procedures of privatization of architectural bureaus, construction, and industrial companies after 1991, numerous project

documentation was lost. His industrial-food architecture projects reflect knowledge of production and technological processes, large-scale constructions and functions. Residential and leisure building projects are characterized by functionalism and simple design.

Keywords: Miro Safner, industrial-food architecture, Osijek, Gospić, TEB, Prehrambeno-tehnološki institut.